

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ В
АНГЛІЙСЬКІЙ І КИТАЙСЬКІЙ МОВАХ
НА МАТЕРІАЛІ РЕАЛІТІ-ШОУ “创造营 2021”

Студентки групи Пкит07-20

факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти

Освітньої програми:

Китайська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови та

літератури (переклад включно), перша –
китайська

Чубарикової Анастасії Андріївни

Науковий керівник:

к. філол. н., доц. Щербаков Я. І.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. КАТЕГОРІЯ МОДАЛЬНОСТІ ТА МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА В КИТАЙСЬКІЙ І АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	5
1.1. Категорія модальності в лінгвістичних дослідженнях.....	5
1.2. Модальність в англійській мові.....	7
1.3. Модальність у китайській мові.....	9
1.4. Модальні дієслова як лексико-граматичний засіб вираження модальності..	9
1.5. Особливості модальних дієслів англійської мові.....	10
1.6. Модальні дієслова китайської мови.....	13
Висновки до Розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ ІЗ КИТАЙСЬКОЇ НА АНГЛІЙСЬКУ ТА НАВПАКИ	17
2.1. Прямі еквіваленти.....	17
2.2. Модальні дієслова з різними варіантами перекладу.....	21
2.3. Відповідники, які не є модальними дієсловами	26
Висновки до Розділу 2	28
ВИСНОВКИ	29
АНОТАЦІЯ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32

ВСТУП

Виникнення мови спричинене потребою людства у міжособистісному спілкуванні і самовираженні. Поява модальності як категорії відбулася разом з усним мовленням, оскільки саме вона слугує інструментом для обміну ідеями, емоціями та думками між мовцем і його співрозмовником. За допомогою модальності компоненти висловлювання актуалізуються відповідно до потреб людини. Існує декілька засобів вираження категорії модальності, зокрема лексико-граматичні, частину від яких становлять модальні дієслова. Ця категорія дієслів присутня у багатьох мовах світу, зокрема в китайській і англійській. Ці дві мови мають кардинальні розбіжності в своїх характеристиках, проте не можна не помітити, що китайські та англійські модальні дієслова на перший погляд мають доволі чіткі відповідники при перекладі. Однак, розглядаючи їх синтаксичний вжиток у цих двох мовах, відмінності у використанні та семантичних відтінках стають більш помітними. Ґрунтовний аналіз китайських модальних дієслів зробили Чарльз Лі і С. Томпсон. В українському китаєзнавстві праці про засоби вираження модальності в китайській мові, зокрема й про модальні дієслова має Ю. Любимова. О. Гришина і Л. Статкевич детально описали засоби вираження модальності та модальні дієслова в англійській мові. У китайському мовознавстві особливості китайських та англійських модальних дієслів розглядали Чжан Хон'ян, Ван Хайян.

Актуальність роботи зумовлена тим, що модальні дієслова є великою частиною людської комунікації на різних рівнях спілкування від неформального до ділового. Обізнаність у коректному вжитку модальних дієслів в китайській і англійській мові покращить рівень практичного використання цих двох мов.

Метою роботи є порівняння функціональних особливостей модальних дієслів в китайській і англійській мовах:

Досягнення мети передбачає розв'язання наступних завдань:

- 1) окреслити термін модальності та її видів;
- 2) дослідити категорію модального дієслова в загальному мовознавстві;

- 3) порівняти функціональні особливості модальних дієслів у китайській і англійській мовах;
- 4) виявити відповідники модальних дієслів при перекладі речень з китайської на англійську та навпаки.

Об'єктом дослідження є модальні дієслова китайської та англійської мов.

Предметом дослідження є характеристики модальних дієслів китайської і англійської мови.

Матеріалом для дослідження слугували 79 фрагментів із китайського реаліті-шоу “创造营 2021 Chuàngzào yíng 2021”.

Методи дослідження: для окреслення поняття модальності було використано методи аналізу та індукції; поняття модального дієслова ми дослідили описовим методом; функції модальних дієслів були виявлені за допомогою функціонального аналізу та контекстуально-інтерпретаційного методу; для порівняння китайських і англійських модальних дієслів було застосовано зіставний метод, індукцію та дедукцію; відбір фактичного матеріалу дослідження відбувся методом суцільної вибірки.

Наукова новизна. У ході роботи вперше було досліджені особливості перекладу речень зі вжитком модальних дієслів з китайської на англійську та навпаки на матеріалі сучасного китайського реаліті-шоу. По-друге, у ході аналізу матеріалу дослідження свого розвитку дістало питання розмежування двох категорій: модальних і допоміжних дієслів. По-третє, було більш детально описано функції найрозповсюдженіших модальних дієслів китайської мови.

Практичне значення цього дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів для подальших наукових праць, укладання підручників і посібників із китайської та англійської мови, курсів практичного перекладу.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, анотації китайською мовою та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 30 сторінок, використаних джерел – 30.

РОЗДІЛ 1. КАТЕГОРІЯ МОДАЛЬНОСТІ ТА МОДАЛЬНІ ДІЄСЛОВА В КИТАЙСЬКІЙ І АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

1.1. Категорія модальності в лінгвістичних дослідженнях.

Модальність – це “комплексна багатоаспектна функціонально-семантична категорія, що виражає ставлення мовця до висловлюваного, його оцінку ставлення до об’єктивної дійсності” (О. Помазан, О. Ковтун, 2016, с. 142).

Модальність знайшла відображення в різноманітних сферах науки та навіть лежить в основі наукових підходів (К. Ралдугіна, 2008). Так, за О. Доценко (2006), категорія модальності спочатку виникла у сфері досліджень філософської логіки. О. Малихін і В. Андрєєнкова (2018) у своєму дослідженні навіть виділили особливий тип модального значення – логічну модальність, що відповідає "класичній теорії модальності логіки" (О. Малихін, В. Андрєєнкова, 2018, с. 202). Основними рисами логіко-модальних суджень є вираження можливості, необхідності або обов'язку. Автори також класифікують ці судження як "необхідно істинні" (нагальні) і "можливо істинні", які потребують певних умов для їх виконання. (О. Малихін, В. Андрєєнкова, 2018, с. 202).

Філософське коріння модальності надає цій категорії значний спектр смислів, що призводить до різних її інтерпретацій вченими. Тож у цьому підрозділі ми прагнемо узагальнити здобутки попередніх досліджень.

Кожна нація як складова частина людського суспільства володіє здатністю використовувати мову для вираження суб'єктивних оцінок, власних емоцій та вольових актів. Так, як правильно зауважує О. Доценко (2006), модальність є "універсальною категорією" (с. 248), притаманною будь-якій мові світу, де ця категорія має особливу низку засобів її вираження. Однак, за словами Ю. Любимової (2019), деякі мови можуть вважатися "немодальними" (с. 66). У лінгвокультурологічному аспекті, як зазначає Ю. Усенко (2020), різниця в реалізації модальності у мовах світу також виявляється в індивідуальному культурно-семантичному відтінку висловлювань.

Важливо відзначити, що мова виникла як інструмент міжособистісного спілкування. За О. Гончаруком та О. Диканом (2022), мова є "певною системою елементів, які набувають свого значення тільки в процесі актуалізації за допомогою засобів втілення модальності" (с. 31). Автори розглядають модальність як комунікативну категорію, що виявляється лише під час мовлення.

Грунтовні дослідження модальності вимагають всебічного розгляду мовленнєвого потоку у взаємозв'язку з усіма галузями лінгвістики. Специфіка модальності полягає у тому, що модальні значення можуть не мати чітких маркерів на одному рівні, а виражаються через засоби морфології, синтаксису, фонетики та лінгвістики тексту.

До сфери модальності відносяться: 1) вираження висловлювань за їх комунікативною установкою (твердження, питання, спонукання); 2) протиставлення між "твердженням" та "запереченням"; 3) градація значень від "реальності" до "ірреальності", що відображає ступінь впевненості мовця в достовірності своїх думок; 4) різноманітність способів зв'язку між підметом і присудком, які виражаються за допомогою лексичних засобів ("хоче", "може", "повинен", "потрібно") (Л. Войналович, 2013).

О. Доценко (2006) зазначає, що дослідження категорії модальності базується на трьох аспектах семіотики:

- 1) Синтаксичний, який акцентує увагу на структурі висловлювання;
- 2) Семантичний, який аналізує мовні засоби, які використовує мовець;
- 3) Прагматичний аспект, що встановлює зв'язок між мовцем та висловленням, мовленнєвою ситуацією та контекстом.

Л. Умрихіна (2016) підкреслює, що нові дослідження категорії модальності відбуваються в якості аналізу діалогічного мовлення та його прагматичних аспектів.

Думка вчених однастайна в тому, що модальність ділиться на два види: об'єктивну та суб'єктивну. О. Гончарук і О. Дикан (2022) також використовують такі терміни, як "зовнішньосинтаксична і внутрішньосинтаксична" (с. 26), "первинна і вторинна" (с. 26), "імпліцитна й експліцитна" (с. 26) модальність. Н. Різванли (2022)

об'єктивну модальність називає “дійсною, подієвою, фактуальною” (с. 127), а суб'єктивну – “особистісною” (с. 127).

За Н. Різванли (2022), об'єктивна модальність відтворює зв'язок висловлювання з реальною або уявною дійсністю та виражає можливість або бажаність певної події. Водночас, О. Гончарук і О. Дикан (2022) спрощують визначення об'єктивної модальності, розглядаючи її як засіб відображення "можливих, дійсних і необхідних" (с. 26) зв'язків з поточною ситуацією. Об'єктивна модальність неодмінно притаманна кожному висловлюванню, утворюючи складову речення. Вона відображає співвідношення між висловлюваним і дійсністю, а також є нерозривно пов'язаною з категорією часу (О. Зенякін, Є. Козлов, 2022).

Суб'єктивна модальність відтворює оцінку мовця певної об'єктивної дійсності або його ставлення до теми бесіди зі співрозмовником (Н. Різванли, 2022). М. Степаненко та С. Педченко (2019) виділяють три складники суб'єктивної модальності: епістемічний; аксіологічний; волітивний. Епістемічний складник “віддзеркалює характер ставлення мовця до повідомлюваного з огляду на ступінь його правдивості” (с. 5); аксіологічний складник – на ступінь “відповідності певним стереотипам” (с. 5); волітивний – на ступінь “необхідності чи бажаності реалізації” (с. 5).

За О. Помазан, О. Ковтун (2016) і Н. Різванли (2022), що відмінність між об'єктивною та суб'єктивною модальністю полягає в тому, що остання може бути факультативною ознакою висловлення. Цей факт обґрунтовує позицію, що суб'єктивна модальність є вторинною. О. Помазан і О. Ковтун (2016) відзначають, що семантичний обсяг суб'єктивної модальності значно ширший, ніж об'єктивної. Згідно з Н. Різванли (2022), це відображається не лише у раціональній оцінці інформації, що передається, але й у різноманітності емоційних реакцій на неї.

1.2. Модальність в англійській мові.

Під час дослідження засобів вираження модальності О. Гришина та Л. Статкевич (2020) визначили два основних типи: універсальні для всіх мов (інтонація) і такі, що є притаманними лише певним мовам.

О. Помазан і О. Ковтун (2016) порівняли засоби вираження категорії модальності в англійській та українській мовах і виділили 4 різновиди:

- 1) фонетичні засоби (наголос і інтонація);
- 2) лексико-граматичні засоби (модальні дієслова);
- 3) лексичні засоби (модальні слова та вирази, що виражають суб'єктивну модальність);
- 4) граматичні засоби (виражають граматичну модальність).

О. Гришина та Л. Статкевич (2020) зробили більш розширену класифікацію засобів вираження модальності в англійській мові:

1. Імпліцидний (невербальний). Тобто, інтонаційний. У зарубіжному мовознавстві цей засіб позначається терміном «ставлення» (attitude), що влучно підсумовує емоційно-експресивну, а отже і модальну функцію інтонації. Також він поєднує в собі вираження як об'єктивної, так і суб'єктивної модальності, а отже здатен виражати десятки модальних значень.

2. Лексичний. Охоплює модальні слова (certainly, of course, no doubt, surely, apparently, indeed, evidently, naturally, obviously, really, actually, etc.) та є засобом вираження суб'єктивної модальності. Модальні слова виражають суб'єктивне ставлення мовця до вислову та відношення до реальності, а також оцінку мовця щодо можливості дії та ступінь впевненості у її виконанні.

3. Лексико-граматичний. Включає в себе модальні дієслова (must, need, can, should, might, may, etc.) і є засобом вираження суб'єктивної модальності. Модальні дієслова за своїми функціями ідентичні модальним словам.

4. Синтаксичний. Охоплює вступні слова і конструкції (to my mind, in my opinion, I believe, I assume, I suppose, to tell the truth, frankly speaking, it is common knowledge, etc.), які висловлюють оцінку співрозмовника щодо змісту повідомлення.

5. Синтактико-інтонаційний. Різні типи питань, які вимовляються з певною інтонацією. Наприклад, при вживанні спадної інтонації у розділових питаннях (tag questions) мовець виражає настільки велику впевненість у власних ідеях, що, по суті, і не очікує на відповідь на своє запитання.

1.3. Модальність у китайській мові.

У китайському мовознавстві, за Ю. Любимовою (2015), існує проблема нечітко визначених частин мови та їх невідповідності європейській класифікації. Це зумовлює певні складнощі у дослідженні категорії модальності у цій мові. К. Лепадат (2017) додає, що в китайській мові термін “情态 qíngtài”, який позначає модальність, часто заміняється на “语气 yǔqì” (настрій), що вказує на нечітке розмежування цих двох понять або його відсутність.

Шу Ян (2021) виділяє 2 види модальності в китайській мові: модалізацію та модуляцію. Модалізація відповідає за оцінку ймовірності пропозиції (епістемічна модальність). Модуляція відповідає за оцінку пропозиції з точки зору обов'язку (деонтична модальність), схильності та можливості (динамічна модальність). Ці обидва види модальності організовані як системи трьох цінностей: високої, середньої та низької. Реалізація модальності класифікується з точки зору системи проявів, яка розрізняє експліцитно суб'єктивні, експліцитно об'єктивні та імпліцитно суб'єктивні реалізації модальності.

Основними засобами вираження модальності у китайській мові є модальні (допоміжні) дієслова, модальні прислівники, модальні частки, комплемент можливості/неможливості дії, інтонація (Любимова, 2015).

1.4. Модальні дієслова як лексико-граматичний засіб вираження модальності.

Модальні дієслова є особливою групою дієслів, яка не виражає дію, а лише додає певний відтінок значення до основного дієслова. Через відсутність ознак звичайних дієслів цю групу дієслів у англійській мові можуть називати “недоскональною або аномальною” (О. Зенякін, Є. Козлов, 2022). За А. Бекетовою (2014), ця група отримала назву “модальних»” через їх властивість передачі модальних значень волітності, можливості та необхідності. Дослідниця робить висновок, що модальні дієслова мають первинне значення, яке виражає необхідність, і вторинне, що виражає припущення. Л. Пилипюк і В. Коваленко (2021) додають, що вживання модального

дієслова у вторинному значенні виражає “модальне відношення мовця до всього речення”. Крім того, модальні дієслова в більшості випадків є полісемантичними і можуть мати значення, які будуть лише дотичні семантично до первинного і вторинного. Це явище зумовлено не скільки комплексністю та багатоплановістю категорії модальності, стільки внутрішніми розбіжностями в синтактико-семантичних функціях модальних дієслів (А. Бекетова, 2014).

Модальні дієслова відтворюють інформацію у вигляді роздумів і суджень автора щодо розглянутої проблеми. Вони впливають на думки та почуття читача, відображаючи авторський погляд. Використання модальних дієслів збільшує емоційність тексту і робить авторські наміри більш виразними (Л. Пилипюк, В. Коваленко, 2021).

В англійській мові модальні дієслова мають синтаксичну позицію перед інфінітивом і формують із ним складений модальний присудок. Отже, вони можуть висловлювати або виражати ставлення до дії, стану і процесу. Також деякі англійські модальні дієслова мають відтінки деонтичної (дозволене/заборонене) і епістемічної (ймовірне/неймовірне) модальності (О. Гришина, Л. Статкевич, 2020). С. Рижкова (2017) називає модальні дієслова англійської мови “службовими частинами і ніколи не самостійними” (С. Рижкова, 2017, с. 208). Однак, за О. Удовіченко (2022), “вони можуть використовуватися як самостійний член речення лише у відповідях на загальне питання” (О. Удовіченко, 2022, с. 159).

1.5. Особливості модальних дієслів англійської мові.

Д. Бібер, С. Конрад, Дж. Ліч (2002) виділяють 3 категорії дієслів в англійській мові:

- 1) Лексичні дієслова (run, eat, think) функціонують лише як основні дієслова.
- 2) Первинні дієслова (be, have, do) можуть функціонувати як допоміжні, так і основні дієслова.
- 3) Модальні дієслова (can, could, shall, should, will, would, may, might, must) функціонують лише як допоміжні дієслова.

Модальні дієслова автори розділяють на центральні та напівмодальні. Центральні модальні (can, could, may, might, must, should, will, would, shall) є лише допоміжними, не узгоджуються за родами та часами, приймають після себе основне дієслово у голому інфінітиві. Напівмодальні дієслова (had better, have to, ought to, be supposed to, be going to, used to) є конструкціями з двох або більше слів, які можуть бути перефразованими за допомогою центральних модальних дієслів. Деякі з них можуть мати інші часові форми та узгоджуватися за родами, а також взаємодіяти з центральними модальними дієсловами в одному реченні.

За семантичними категоріями вчені розділяють центральні модальні та напівмодальні дієслова таким чином:

- 1) Дозвіл/можливість (can, could, may, might)
- 2) Обов'язок/необхідність (must, should, have to, need to, ought to, be supposed to)
- 3) Волітивність/передбачення (will, would, shall, be going to)

Первинною функцією модальних дієслів англійської мови, за К. Ткаченком (2013) є вербалізація, вираження емоційного стану мовця, ставлення до комунікативної ситуації та її складових, пом'якшення категоричності функціональних дієслів, що широко використовується у політичному дискурсі.

Розглянемо функції найбільш вживаних англійських модальних дієслів:

- 1) Модальні дієслова can і could

За О. Гришиною і Л. Статкевичем (2020), could є формою дієслова can для позначення минулого часу, а отже, вони мають майже однакові модальні значення. Так, ці дієслова можуть позначати теоретичну можливість із повним дозволом або здібність. Can/could також можуть виражати фізичну або ментальну спроможність (могти, вміти, мати змогу), докір, здивування або дозвіл (можна). У запитальних і заперечних реченнях можуть реалізувати значення сумніву, підозри та невпевненості (невже, хіба, навряд) (О. Помазан, О. Ковтун, 2016). Проте, як стверджує Р. Мерфі (2019), could не завжди є формою минулого часу дієслова can. Could також може виражати можливі дії в майбутньому, особливо пропозиції, а також розмірковування про нереальні, гіпотетичні ситуації.

- 2) Модальні дієслова may/might

May/might є синонімічними при вираженні дозволу, припущення, бажання, невпевненості можливості виконання певної дії (О. Помазан і О. Ковтун, 2016). За Л. Пилипюк і В. Коваленко (2021), дієслово may вказує на сумнівність інформації. О. Підлубна (2019) додає, що might зі свого боку виражає більшу ступінь сумніву, а також може використовуватися в умовних реченнях у значенні припущення в сьогоденні та майбутньому.

3) Модальне дієслово must

За І. Карамишевою (2017), дієслово must виражає повинність, припущення, заборону. Л. Пилипюк і В. Коваленко (2021) додають, що це модальне дієслово також може реалізувати значення високого рівня ймовірності. За Р. Мерфі (2019), must також використовується у письмових правилах та інструкціях.

4) Модальне дієслово have to

За О. С. Помазан, О. В. Ковтун (2016), модальне дієслово have to, як і must, має значення потреби, необхідності. Однак ця повинність буде зумовлена зовнішніми обставинами, а не власним переконанням мовця. Р. Мерфі (2019) додає, що had to є формою минулого часу як have to, так і must.

5) Модальні дієслова should і ought to

За І. Карамишевою (2017), ці два модальні дієслова є синонімами і виражають значення морального обов'язку чи необхідності. Р. Мерфі (2019) додає, що should/ought to використовуються переважно для вираження поради або власної думки, а отже, є менш сильними в значенні необхідності виконання дії, ніж must або have to. Також ці дієслова можуть виражати очікування успішного виконання дії або наголошення на тому, що певна дія, всупереч плану, ще й досі не була виконана.

б) Модальне дієслово need to

За О. Помазан, О. Ковтун (2016), це модальне дієслово виражає необхідність, потребу виконання чогось. Проте, як і у випадку з should/ought to, need виражає меншу ступінь необхідності, ніж must або have to. Р. Мерфі (2019) додає, що в заперечних реченнях need показує, що дія, яку мовець хоче виконати або вже виконав, не є або не була необхідною, але заборони на її виконання теж немає.

1.6. Модальні дієслова китайської мови.

Ван Шань, Люй Жухань і Хуан Чужень (2022) виділили 21 типове модальне дієслово: 必须 bìxū, 当 dāng, 得 děi, 该 gāi, 敢 gǎn, 会 huì, 肯 kěn, 可能 kěnéng, 可以 kěyǐ, 乐意 lèyì, 能 néng, 能够 nénggòu, 想 xiǎng, 须 xū, 要 yào, 应 yīng, 应当 yīngdāng, 应该 yīnggāi, 愿 yuàn, 愿意 yuànyì, 总得 zǒngděi.

Чжан Хон'янь (2015) поділив модальні дієслова китайської мови на 3 семантичні категорії:

- 1) Волітивність (敢 gǎn, 乐意 lèyì, 肯 kěn, 想 xiǎng, 要 yào, 愿意 yuànyì)
- 2) Ймовірність (得 děi, 可能 kěnéng, 可以 kěyǐ, 会 huì, 能 néng, 能够 nénggòu, 应该 yīnggāi)
- 3) Необхідність (得 děi, 须要 xūyào, 要 yào, 应 yīng, 应当 yīngdāng, 应该 yīnggāi)

У той же час Ю. Любимова (2015) стверджує, що модальні дієслова не є повноцінними службовими (допоміжними) словами. Вони мають власне лексичне значення і можуть володіти певною синтаксичною самостійністю, на відміну від модальних дієслів англійської мови, які у реченні завжди утворюють складений дієслівний присудок із основним дієсловом.

Цю думку розширюють Ч. Лі та С. Томпсон (1989) у своєму дослідженні. Вчені визначають допоміжні дієслова як ті, що мають лише деякі ознаки звичайних дієслів. Так, в китайській мові спільними ознаками для звичайних і допоміжних дієслів є:

- 1) Їхня можливість бути елементом А в питальних реченнях типу А 不 bù А? (А чи ні?).
– 她能不能唱歌? Tā néng bù néng chàngē? – *Вона може/вміє співати чи ні?*
- 2) Їхня можливість бути об'єктом заперечення в реченнях.
– 她不能唱歌。Tā bù néng chàngē. – *Вона не може/вміє співати.*

Проте наступні 6 властивостей допоміжних дієслів не притаманні звичайним дієсловам:

- 1) Після допоміжного дієслова має обов'язково стояти основне дієслово. Його відсутність у реченні може бути виправдана лише тоді, коли контекстуально зрозуміло, яке основне дієслово має стояти після допоміжного.
 - 她能不能唱歌? Tā néng bù néng chàngē? – *Вона може/вміє співати чи ні?*
 - 不能。Bù néng. – *Не може/вміє.*
- 2) Допоміжні дієслова не приймають після себе маркери аспектуальності (了, 着, 过).
- 3) Допоміжні дієслова не оформлюються підсилювачами (很, 更).
- 4) Допоміжні дієслова не номіналізуються, тобто не оформлюються конструкцією (是。。。的).
- 5) Допоміжні слова не можуть стояти перед суб'єктом у реченні.
- 6) Допоміжні дієслова не беруть після себе прямиї додаток.

З вищесказаного вчені роблять висновок, що в китайській мові модальні дієслова не тотожні допоміжним. Усе вирішує їхнє функціонування в реченні. На прикладі модального дієслова 要 yào автори зазначають, що це модальне дієслово в силу свого значення “хотіти” автоматично бере після себе прямиї додаток. Основні дієслова також є прямими додатками у значенні бажання не чогось конкретного, як, наприклад, яблуко, а більш розмитої події.

Розглядаючи дієслово 想 xiǎng, яке має значення “хотіти, бажати”, “сумувати за кимось/чимось”, “думати, міркувати”, О. Карпека (2023) називає дієслова китайської мови, що мають модальні та немодальні значення, перехідними.

Ч. Лі та С. Томпсон (1989) сформуvalи список найбільш часто вживаних допоміжних дієслів:

- 1) 应当 yīngdāng, 应该 yīnggāi, 该 gāi у значенні should, ought to (мати).
- 2) 能 néng, 能够 nénggòu, 会 huì, 可以 kěyǐ у значенні be able to (мати можливість).
- 3) 会 huì у значенні will (бути).
- 4) 敢 gǎn у значенні dare (осмілюватися).
- 5) 肯 kěn у значенні be willing to (мати велике бажання).

б) 得 dēi, 必须 bìxū, 必要 bìyào, 必得 bìdēi у значенні must, ought to (мусити, мати).

Досліджуючи труднощі та типові помилки носіїв англійської мови у вживанні китайських модальних дієслів, Ван Хаянь (2016) з найбільш частих виділив опущення обов'язкових модальних дієслів і неправильний порядок слів у реченні, особливо при фігуруванні заперечних часток і часових показників. Сю Їн (2022) додає, що носії англійської мови особливо плутають такі модальні слова, як 会 huì, 可以 kěyǐ, 要 yào через їхню полісемію і неповну відповідність подібним дієсловам в англійській мові, а також віддають перевагу вжитку 会 huì замість 能 néng.

На думку Ван Хаяня (2016), аби зменшити кількість подібних помилок, викладачам варто приділяти більше уваги семантичним нюансам кожного модального дієслова та порядку слів у реченні, який є принципово важливим у китайській мові. І. Гайда (2020) додає, що перекладачам, у свою чергу, треба добирати не тільки дослівні відповідники модальних дієслів, а й зважати на контекст конкретного речення. К. Сологуб (2023) зазначає, що культурний контекст і традиції спілкування носіїв певної мови також має відігравати роль у виборі відповідника.

Висновки до Розділу 1

Модальність є однією з функціонально-семантичних категорій мови, яка слугує для вираження особистих оцінок та суджень мовця стосовно об'єктивної дійсності. Цей концепт розподіляється на дві підкатегорії: об'єктивну та суб'єктивну модальність.

Об'єктивна модальність виявляється у кожному висловлюванні та виражає можливий, фактичний або необхідний зв'язок з певною реальністю або уявною ситуацією. Суб'єктивна модальність, у свою чергу, являє собою факультативну характеристику мовлення. Вона часто розглядається як вторинна, оскільки містить більш емоційні або іноді навіть ірраціональні реакції мовця на оточуючу реальність, а також широкий спектр засобів для її вираження.

Засобами вираження модальності в англійській мові є інтонація, модальні слова, модальні дієслова, вступні слова і конструкції, а в китайській мові – інтонація, модальні дієслова, модальні прислівники, модальні частки, комплемент можливості/неможливості дії.

Модальні дієслова є особливою групою дієслів, які виражають не дію, а лише ставлення до неї. Їхня позиція в реченні перед основним дієсловом, з яким вони формують складений дієслівний присудок. Модальні слова в залежності від контексту в більшості випадків є полісемантичними, а отже окреслити лише одну функцію кожного модального дієслова майже неможливо.

В англійській мові дієслова, які називаються модальними, можуть функціонувати лише як допоміжні, тобто актуалізуються лише при взаємодії з основним дієсловом у реченні. У китайській мові терміни "модальне" і "допоміжне" дієслово не є тотожними. Допоміжні дієслова становлять частину від модальних, адже деякі китайські модальні дієслова мають синтаксичні ознаки, які протирічать визначенню допоміжних дієслів.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ ІЗ КИТАЙСЬКОЇ НА АНГЛІЙСЬКУ ТА НАВПАКИ

2.1. Прямі еквіваленти.

У першому розділі ми виявили, що модальні дієслова у будь-якій мові часто мають декілька значень або відтінків одного значення, які змінюються в залежності від контексту речення. Крім того, через полісемію модальних дієслів доволі важко знайти єдиний найбільш влучний відповідник при перекладі на іншу мову. На прикладі китайської та англійської мов ми можемо побачити, наскільки несхожими за своїми характеристиками можуть бути категорії модальності у мовах різних мовних сімей. Однак у ході дослідження нам все ж таки вдалося знайти такі модальні дієслова в китайській і англійській мові, які будуть мати ідентичні функціональні особливості в незалежності від контексту речення.

1) Модальне дієслово 敢 gǎn/dare (наважуватися)

他都不敢在那位置起跳一张女巫牌。 Tā dōu bù gǎn zài nà wèizhì qǐtiào yī zhāng nǚwū pái. He didn't dare to confess himself as a witch. – *Він не наважився зізнатися, що він був відьмою.*

不敢想。 Bù gǎn xiǎng. I dare not to think about it. – *Я не наважуюся думати про це.*

Китайське дієслово 敢 gǎn і англійське dare слугують єдиними прямими відповідниками один одного. Вони обидва є модальними, допоміжними дієсловами та належать до семантичної категорії волітливості.

2) Дієслово 希望 xīwàng/hope (сподіватися)

我希望大家不要投我。 Wǒ xīwàng dàjiā bù yào tóu wǒ. I hope that you will not eliminate me today. – *Я сподіваюся, що ви не виженете мене сьогодні.*

希望自己可以进入总决赛。 Xīwàng zìjǐ kěyǐ jìnrù zǒng juésài. I hope I can enter the Final. – *Я сподіваюся, що пройду до фіналу.*

I hope they like them. 我希望他们喜欢。 Wǒ xīwàng tāmen xǐhuān. – *Я сподіваюся, вони вам сподобаються.*

Китайське дієслово 希望 xīwàng і англійське hope мають однакову семантичну функцію, проте їхня категоризація у мові їхнього походження відмінна. Ні в китайській, ні в англійській мові дієслово 希望 xīwàng/ hope не є допоміжним, адже має власне лексичне значення та може приймати після себе прямий додаток. Однак китайське дієслово 希望 xīwàng все одно вважається модальним, адже виражає волітєвність. Натомість англійське hope вважається суто лексичним.

3) Модальне дієслово 想 xiǎng/want (хотіти)

我想跟他换一下。 Wǒ xiǎng gēn tā huàn yīxià. I want to exchange costumes with him. – *Я хочу помінятися з ним костюмами.*

Як ми можемо бачити, дієслово 想 xiǎng у значенні “хотіти” є модальним, адже виражає волітєвність, проте не є допоміжним. Англійське дієслово want, як і hope, є лексичним.

Варто зауважити, що дієслово 想 xiǎng є полісемантичним, а отже може актуалізуватися як модальне і, відповідно, бути прямим відповідником до англійського дієслова want лише у значенні “хотіти”. У китайській мові дієслово 想 xiǎng в залежності від контексту може також перекладатися як “думати, вважати” і “сумувати (за кимось)”, а отже виражати і немодальні значення. Цікаво, що дієслово miss – англійський відповідник дієслову 想 xiǎng у значенні “сумувати (за кимось)” – також має ще одне значення “пропустити щось”.

4) Модальне дієслово 需要 xūyào/need (треба)

我现在需要确认一点。 Wǒ xiànzài xūyào quèrèn yīdiǎn. I need to confirm one thing first. – *Спочатку мені треба перевірити децю.*

我不需要经费，我只需要冠军。 Wǒ bù xūyào jīngfèi, wǒ zhǐ xūyào guànjūn. I don't need the funds, I only need the crown. – *Мені не потрібне фінансування, мені потрібна лише корона.*

可是你需要相信你自已是谁。 Kěshì nǐ xūyào xiāngxìn nǐ zìjǐ shì shéi. But you need to know who you are. – *Проте ти маєш вірити у те, хто ти є.*

I came here because I need your help. 我来找你是因为需要你帮助我。 Wǒ lái zhǎo nǐ shì yīnwèi xūyào nǐ bāngzhù wǒ. – *Я прийшов до тебе, бо мені потрібна твоя допомога.*

Дієслова 需要 xūyào/need обидва належать до семантичної категорії необхідності. Китайське дієслово 需要 xūyào є модальним, проте не є допоміжним. Водночас, як можна побачити з наданих вище прикладів речень, need за своїми функціональними особливостями є більш наближеним до свого китайського відповідника, ніж вище розглянуті нами англійські дієслова. Need актуалізується як модальне і, відповідно, допоміжне лише якщо воно приєднує після себе частку to і лексичне дієслово в інфінітиві. У разі приєднання після себе прямого додатка need перетворюється на лексичне дієслово.

5) Дієслова 愿意 yuànyì/be willing (сильно хотіти/бажати)

但是如果你愿意逼你自己, 我帮你。 Dànshì rúguǒ nǐ yuànyì bī nǐ zìjǐ, wǒ bāng nǐ. But if you're willing to push (yourself), I'm supportive. – *Але якщо ти хочеш старатися, то я допоможу тобі.*

Дієслово 愿意 yuànyì в китайській мові вважається модальним, але не допоміжним, у той час як be willing вважається лексичним дієсловом.

6) Must/肯定 kěndìng у значенні високої ступені вірогідності

肯定 kěndìng (стверджувати, підтверджувати, бути впевненим) не є модальним дієсловом у китайській мові, проте воно найбільш влучно передає значення англійського модального (допоміжного) дієслова must у значенні високої ступені вірогідності та впевненості у чомусь.

然后预言家我觉得肯定“死”了。 Ránhòu yùyán jiā wǒ juéde kěndìng “sǐ”le. And then the seer, I think he must be dead. – *А пророк, я думаю, має бути мертвим.*

这肯定不对。 Zhè kěndìng bùduì. This must not be right. – *Це точно неправильно.*

那肯定有我。 Nà kěndìng yǒu wǒ. That must be me. – *Це маю бути я.*

今天肯定走大卫。 Jīntiān kěndìng zǒu Dàwèi. Today, David must be eliminated. – *Сьогодні покинути шоу має Девід.*

7) 必须 bìxū/must у значенні необхідності (мати, мусити).

But for safety, I must put this on. 但是为了安全原因我必须戴上这个。 Dànshì wèile ānquán yuányīn wǒ bìxū dài shàng zhège. – *Проте з міркувань безпеки я маю надягнути це.*

Дієслово 必须 bìxū в китайській мові є як модальним, так і допоміжним. Воно відноситься до семантичної категорії необхідності та актуалізується лише у сполученні з основним дієсловом, яке буде вказувати, яку саме дію необхідно виконати. Дієслово must в англійській мові має ті ж самі характеристики. Воно часто використовується у формулюваннях правил, законів, інструкцій, тобто має відтінок зовнішньої, а не внутрішньої необхідності мовця.

8) 可能 kěnéng/may, might у значенні середнього ступеню впевненості

可能你很难看到我真正的崩溃的状态。 Kěnéng nǐ hěn nánkàn dào wǒ zhēnzhèng de bēngkuì de zhuàngtài. It may be hard for you to see my actual breakdown. – *Можливо вам буде важко побачити мене у стані зриву.*

他可能只需要把自己那个最发光、最团的那一块儿。 Tā kěnéng zhǐ xūyào bǎ zìjǐ nàgè zuì fāguāng, zuì tuán dì nà yīkuài er. He might just have to do his own part great, the brightest part. – *Можливо він просто має зробити своєю партією чудовою, найяскравішою.*

因为狼人也可能会很卖力。 Yīnwèi láng rén yě kěnéng huì hěn mài lì. Because werewolves might work hard. – *Бо перевертні можуть також невпинно працювати.*

可能 kěnéng вважається модальним, але не допоміжним дієсловом в китайській мові. Дієслова may/might в англійській мові є модальними (допоміжними).

9) 得 dēi у значенні необхідності

你们仨得稳住了。 Nǐmen sā dēi wěn zhùle. You three need to think carefully. –

Ви троє маєте добре подумати.

但是还是得继续。 Dànshì hái shì dēi jìxù. But we have to continue. – *Але я маю*

подумати.

得站起来才行。 Dēi zhàn qǐ lái cái xíng. You need to stand up. – *Ти маєш*

встати..

得 dēi у семантичній категорії необхідності може перекладатися англійською як have to, так і need. Також існує варіант must, якого при дослідженні матеріалів нам знайти не вдалося. 得 dēi виражає велику ступінь необхідності, тому варіант перекладу англійською мовою буде залежати від того, чи є необхідність зовнішньою (have to), чи зумовлена вона правилами або є внутрішньою (must), чи її ступінь є трохи нижчою за ту, яку виражають have to і must (need).

2.2. Модальні дієслова з різними варіантами перекладу.

2.2.1. Модальне дієслово 要 yào.

У Розділі 1 ми зазначали, що модальне дієслово 要 yào викликає труднощі з його коректним вжитком у вивчаючих китайську мову, особливо у носіїв англійської мови. Чому? Так як 要 yào належить до двох семантичних категорій: волітливості та необхідності, то всі його відповідники в англійській мові так само будуть мати різні семантичні значення та відтінки.

1) 要 yào у значенні want (хотіти)

I want to surprise you. 我要给你一个惊喜。 Wǒ yào gěi nǐ yīgè jīngxǐ. – *Я хочу зробити тобі сюрприз.*

I don't want you to worry about me. 不要担心我。 Bùyào dānxīn wǒ. – *Я не хочу, щоб ти хвилювався за мене.*

Різниця між 想 xiǎng і 要 yào у значенні “хотіти” полягає у тому, що у випадку використання 要 yào до вираження бажання додається відтінок необхідності, потреби у чомусь.

2) 要 yào у значенні need (треба)

人要儒雅，不要生气。 Rén yào rúyǎ, bù yào shēngqì. I need to be elegant and shouldn't lose temper. – *Мені треба бути елегантним і не виходити з себе.*

我要救我自己。 Wǒ yào jiù wǒ zìjǐ. I need to save myself. – *Мені треба врятуватися.*

我们要树立很好的榜样。 Wǒmen yào shùlì hěn hǎo de bǎngyàng. We need to set good examples. – *Нам треба показувати гарний приклад.*

3) 要 yào у значенні should (потрібно)

我觉得大家还是要爱护环境。 Wǒ juéde dàjiā háishì yào àihù huánjìng. I think we should protect the environment. – *Я вважаю, що нам все ж таки потрібно оберегти навколишнє середовище.*

作为社长的你们要为了各自社团的经费二战。 Zuòwéi shè zhǎng de nǐmen yào wèile gèzì shètuán de jīngfèi èrzhàn. As directors of clubs, you should fight for the funds! – *Як керівники гуртків ви маєте боротися за фінансування.*

We should get started. 我们要开始了。 Wǒmen yào kāishǐle. – *Нам треба починати.*

I need, і should у цих випадках будуть виражати певну ступінь необхідності виконання дії, а отже можуть бути взаємозамінними при перекладі 要 yào англійською мовою. Однак need може мати більший відтінок внутрішньої потреби людини, у той час як should може виражати необхідність виконання дії з моральної точки зору, тобто відображати зовнішні потреби та норми.

Саме по собі дієслово 要 yào, як можна побачити з прикладів, є модальним, але не допоміжним.

2.2.2. Модальне дієслово 应该 yīnggāi.

Як і у випадку з 要 yào, модальне дієслово 应该 yīnggāi буде мати декілька варіантів перекладів через свою належність до двох семантичних категорій: ймовірності та необхідності. Загалом вжиток 应该 yīnggāi у другій категорії більш розповсюджений.

1) 应该 yīnggāi у значенні необхідності

咱们应该团结一点。 Zánmen yīnggāi tuánjié yīdiǎn. All of us should be a team.

– Нам усім треба об'єднатися в одну команду.

我这个时候应该去帮助我的盟友。 Wǒ zhège shíhòu yīnggāi qù bāngzhù wǒ de méngyǒu. I should go help my ally. – Я маю допомогти своєму союзнику.

你应该唱中文歌。 Nǐ yīnggāi chàng zhōngwén gē. You should sing Chinese songs. – Тобі треба співати китайські пісні.

这个是我应该做的。 Zhège shì wǒ yīnggāi zuò de. This is what I should do. – Це те, що потрібно робити мені.

我应该准备多一点东西。 Wǒ yīnggāi zhǔnbèi duō yīdiǎn dōngxī. I need to be better prepared. – Я маю краще підготуватися.

You have to bring in something like yogurt Chunzhen. 你应该加一点像纯甄一样的东西。 Nǐ yīnggāi jiādiǎn xiàng Chúnzhēn yīyàng de dōngxī. – Ти мав принести щось схоже на йогурт Чуньчжень.

这些应该更并才对。 Zhèxiē yīnggāi gèng bìng cái duì. These are supposed to be a little more frozen. – Ці мають бути більш замороженими.

Ми можемо спостерігати, що 应该 yīnggāi у семантичній категорії необхідності має кілька відповідників. Хоча такі варіації, як need, have to, be supposed to також мають місце бути, однак, на нашу думку, найвлучнішим перекладом буде англійське модальне дієслово should. Should має відтінок поради та внутрішнього морального обов'язку, що є наявним у наданих вище прикладах.

2) 应该 yīnggāi у значенні ймовірності

应该从记事的时候，如果你好看的话，就已经好看了。 Yīnggāi cóng jìshì de shíhòu, rúguǒ nǐ hǎokàn dehuà, jiù yǐjīng hǎokànle. You must be good-looking when you were little. – *Як я пам'ятаю, якщо ти гарний, то мав бути гарним і в дитинстві.*

I think he might be in F1. 我觉得他应该在 F1 教室。 Wǒ juéde tā yīnggāi zài F1 jiàoshì. – *Я думаю, він може бути в аудиторії F1.*

狼人该站出来了。 Lángrén gāi zhàn chūláile. The werewolf shall do something. – *Перевертень має активізуватися.*

При перекладі на англійську 应该 yīnggāi має такі відповідники, як must, might, shall, кожен з яких виражає певну ступінь ймовірності, що робить кожен із наведених вище перекладів доречним.

Таким чином ми можемо бачити, що дієслово 应该 yīnggāi у значенні необхідності є як модальним, так і допоміжним, у той час як у значенні ймовірності є лише модальним, оскільки може оформлювати і інші частини речення крім основного дієслова.

2.2.3. Модальне дієслово can.

Якщо в англійській мові можливість, вміння, дозвіл можуть виражатися одним єдиним модальним дієсловом can, то в китайській мові для цього існують декілька дієслів, які до того ж можуть мати ще й додаткові семантичні відтінки. На нашу думку, саме це є найбільшою невідповідністю між модальними дієсловами китайської та англійської мов.

- 1) Can у значенні фізичної або ментальної спроможності (синонім – be able to)
 我希望大家能够听明白我说的话。 Wǒ xīwàng dàjiā nénggòu tīng míngbái wǒ shuō de yìsi. I wish you guys could get my words. – *Я сподіваюся, що ви зрозумієте, що я маю на увазі.*
 我也有能够创造一些其他的東西出來。 Wǒ yěyǒu nénggòu chuàngzào yīxiē qítā de dōngxī chūlái. I am also able to create something nice. – *Я теж можу створити щось гарне.*

很开心能够来到这次的舞台。 Hěn kāixīn nénggòu lái dào zhè cì de wǔtái. I'm so glad I can come to that stage. – *Я дуже радий, що зміг взяти участь у цьому виступі.*

我不能改变自己。 Wǒ bùnéng gǎibiàn zìjǐ. I can't change myself. – *Я не можу змінити себе.*

Can you smell butter right now? 你现在能闻到黄油的味道吗? Nǐ xiànzài néng wén dào huángyóu de wèidào ma? – *Ти відчуваєш запах масла?*

Отже, у китайській мові для вираження фізичної або ментальної спроможності у стверджувальній формі використовується модальне та допоміжне дієслово 能够 nénggòu, а в заперечній і питальній – модальне та допоміжне дієслово 能 néng.

2) Can у значенні дозволу на виконання дії

大家也可以叫我 Benbery 先生。 Dàjiā yě kěyǐ jiào wǒ Benbery xiānshēng. You can also call me Mr. Benbery. – *Ви також можете називати мене пан Бенбері.*
我们可以做一起。 Wǒmen kěyǐ zuò yìqǐ. We can sit together. – *Ми можемо сісти разом.*

这可以理解为没有人能看到你最真实的一面吗? Zhè kěyǐ lǐjiě wèi méiyǒu rén néng kàn dào nǐ zuì zhēnshí de yīmiàn ma? Can I see it as no one has ever seen the true side of you? – *Чи можу я розуміти це так, що ніхто ніколи не бачив справжнього тебе?*

希望自己可以进入总决赛。 Xīwàng zìjǐ kěyǐ jìnrù zǒng juésài. I hope I can enter the Final. – *Я сподіваюся, що зможу потрапити до фіналу.*

Єдиним прямим відповідником дієслова can у значенні дозволу в китайській мові є дієслово 可以 kěyǐ. Проте саме дієслово 可以 kěyǐ при перекладі на англійську має не один, а два способи вираження дозволу: can і may.

我可以加入吗? Wǒ kěyǐ jiārù ma? May I join? – *Чи можу я приєднатися?*

May I listen? 我可以听吗? Wǒ kěyǐ tīng ma? – *Чи можу я послухати?*

May як модальне та допоміжне дієслово належить до категорії ймовірності у двох значеннях: дозволу та високої ступені вірогідності.

3) Can у значенні можливості

这里面能藏哪里? Zhè lǐmiàn néng cáng nǎlǐ? Where can they be hidden? – Де вони можуть бути сховані?

我不能浪费它的水。 Wǒ bùnéng làngfèi tā de shuǐ. I can't waste the water. – Я не можу витратити цю воду.

There I can rest my back. 我可以在这里休息。 Wǒ kěyǐ zài zhèlǐ xiūxi. – Тут я можу відпочивати.

I can make you a smoothie with only bananas. 我可以给你做一杯只有香蕉的。

Wǒ kěyǐ gěi nǐ zuò yībēi zhǐyǒu xiāngjiāo de. – Я можу зробити тобі смузі лише з бананами.

They tell us to only drink two bottles a day, but sometimes I can drink three bottles.

他们告诉我们一天只能喝两瓶，但如果可以我有时候会和三瓶。 Tāmen gàosù wǒmen yītiān zhǐ néng hē liǎng píng, dàn rúguǒ kěyǐ wǒ yǒu shíhòu huì hé sān píng. – Вони кажуть, що ми можемо випити дві пляшки на день, але іноді я можу випити три.

Можливість може виражатися такими модальними та допоміжними дієсловами, як 能 néng, 可以 kěyǐ, 会 huì, які в цьому значенні є близькими синонімами.

2.3. Відповідники, які не є модальними дієсловами

1) Комплемент можливості/неможливості

我撑不住了。 Wǒ chēng bù zhùle. I can't hold on any longer. – Я більше не можу триматися.

我看不清楚。 Wǒ kàn bù qīngchǔ. I can't see clearly. – Я не можу бачити чітко.

我笑不出来。 Wǒ xiào bù chūlái. I can't laugh anymore. – Я більше не можу сміятися.

У китайській мові значення можливості може бути виражене не лише модальними дієсловами 能 néng, 可以 kěyǐ, 会 huì, а й ще одним засобом вираження модальності – комплементом можливості/неможливості. Він займає у реченні позицію після присудка (переважно дієслівного) і уточнює можливість або неможливість виконання певної дії. При перекладі англійською найвлучнішим відповідником для такого комплементу буде модальне дієслово can + основне дієслово у значенні можливості та заперечна форма can't + основне дієслово у значенні неможливості.

2) Наказовий спосіб

我们来商量一下战术吧。 Wǒmen lái shāngliáng yīxià zhànshù ba. We need to discuss our tactics. – *Давайте обговоримо нашу тактику/Нам треба обговорити нашу тактику.*

你打扫。 Nǐ dǎsǎo. You need to clean it. – *Ти маєш це прибрати.*

Мовець наполягає на виконанні дії, виходячи з певної потреби.

累了可以换人。 Lèile kěyǐ huàn rén. Switch if you're tired. – *Можеш помінятися з кимось, якщо втомився.*

Мовець надає дозвіл, а отже і заклик до виконання дії.

На нашу думку, варіант перекладу модальних дієслів наказовим способом або навпаки є альтернативним і не дуже влучним.

3) 不用 bù yòng як don't need/don't have to

You don't have to make it cold. 你不用把芝士变冷。 Nǐ bù yòng bǎ zhīshì biàn lěng. – *Не треба його охолоджувати.*

你们三个也不用太动摇。 Nǐmen sān gè yě bù yòng tài dòngyáo. You three don't need to be that anxious. – *Вам трьом не потрібно настільки хвилюватися.*

不用 bù yòng перекладається як “нема потреби” у чомусь, а отже англійські модальні дієслова у заперечній формі don't need to, don't have to є гарними варіантами перекладу цього виразу англійською мовою.

Висновки до Розділу 2

На перший погляд модальні дієслова в англійській та китайській мовах здаються схожими, а отже, переклад з однієї мови на іншу не мав би викликати складнощів. Проте, при детальному аналізі виявляється, що вони мають суттєві відмінності.

По-перше, якщо в англійській мові визначення модального і допоміжного дієслова збігаються, то в китайській мові категорія допоміжних дієслів становить частину від більш ширшого класу модальних дієслів. Частина китайських модальних дієслів має власне лексичне значення, а отже може актуалізуватися не лише при взаємодії з основним дієсловом у реченні. Такими модальними дієсловами є 希望 *xīwàng* (сподіватися), 想 *xiǎng* (хотіти), 需要 *xūyào* (потребувати), 要 *yào* (хотіти) та ін. Майже завжди такі модальні дієслова будуть перекладатися на англійську за допомогою лексичних дієслів, тобто тих, які мають власне лексичне значення, є самостійними, а не службовими частинами речення.

По-друге, через полісемію англійських модальних дієслів підбір китайських відповідників буде залежати від контексту. Так *must* у значенні необхідності виконання дії може мати відповідник 必须 *bìxū*, а у значенні високої ступені вірогідності – 肯定 *kěndìng* (підтверджувати, бути впевненим). Модальне дієслово *can* в залежності від контексту може перекладатися на китайську мову такими дієсловами, як 能 *néng*, 可以 *kěyǐ*, 会 *huì*, кожне з яких також буде мати не один смисловий відтінок.

По-третє, деякі модальні дієслова англійської мови можуть перекладатися на китайську засобами, яких не існує в англійській мові. Наприклад, можливість або неможливість у китайській мові може виражатися не тільки за допомогою модальних дієслів, а й за допомогою комплементу можливості/неможливості.

Отже, переклад модальних дієслів вимагає глибокого розуміння семантики кожного з них.

ВИСНОВКИ

- 1) Модальність є широким концептом із багатою історією. Вона становить невід'ємну складову мовлення, необхідну для міжособистісного спілкування та вираження думок та емоцій. Модальність розподіляється на дві основні категорії: об'єктивну (первинну) та суб'єктивну (вторинну), де перша є необхідною складовою висловлювання, а друга є факультативною. Об'єктивна модальність встановлює зв'язок між висловленням та реальністю чи уявною дійсністю, відображаючи ступінь бажання мовця або його можливості мовця виконання дії. Суб'єктивна модальність, натомість, відображає дійсність через призму почуттів та особистого ставлення мовця до конкретної ситуації. Різноманітність мов світу та їх особливості породжують багатство засобів вираження модальності, які можуть бути реалізовані на різних рівнях мовної системи: фонетичному, лексичному, граматичному або лексико-граматичному.
- 2) Модальні дієслова є особливим видом дієслів, які передають не саму дію, а лише виражають ставлення до неї. Ця група дієслів має великий вплив на смислове навантаження речень. Виступаючи у якості допоміжного дієслова, модальне дієслово знаходиться перед основним дієсловом у реченні, утворюючи складений дієслівний присудок. Необхідно підкреслити, що контекст відіграє важливу роль у визначенні значення модальних дієслів. Це ускладнює задачу точного визначення функції кожного модального дієслова, оскільки вони мають різні варіанти тлумачення. Більше того, модальні дієслова мають тенденцію до полісемії, що означає, що вони можуть мати кілька значень або виражати різні смисли в різних контекстах, що може ускладнити інтерпретацію текстів і розуміння мовлення в цілому. Таким чином, робота з модальними дієсловами вимагає глибокого розуміння контексту та уважного аналізу їхніх можливих значень у кожній конкретній ситуації.

- 3) Характеристики модальних дієслів в англійській та китайській мові є схожими лише на перший погляд. У китайській мові далеко не всі модальні дієслова є допоміжними, тоді як в англійській мові ці дві категорії збігаються. Через полісемію англійських модальних дієслів вибір китайських відповідників залежить від контексту, що працює і в інший бік. Деякі англійські модальні дієслова можуть мати китайські еквіваленти, аналоги яких відсутні в англійській мові. Носії обидвох мов часто стикаються з труднощами при виборі доречного модального дієслова при спілкуванні іноземною мовою через неповну відповідність значень.
- 4) 敢 gǎn – dare (наважуватися); 希望 xīwàng – hope (сподіватися); 想 xiǎng – want (хотіти); 需要 xūyào – need (треба); 愿意 yuànyì – be willing (сильно хотіти/бажати); must у значенні високої ступені вірогідності – 肯定 kěndìng; 必须 bìxū – must у значенні необхідності; 可能 kěnéng – may, might у значенні середнього ступеню впевненості; 得 děi – have to, need у значенні необхідності; 要 yào – want (хотіти), need (треба), should (потрібно); 应该 yīnggāi у значенні необхідності – should, have to, need to, be supposed to; 应该 yīnggāi у значенні ймовірності – must, might, shall; can у значенні фізичної або ментальної спроможності – 能够 nénggòu, 能 néng; can у значенні дозволу на виконання дії – 可以 kěyǐ; 可以 kěyǐ у значенні дозволу на виконання дії – can, may; can у значенні можливості – 能 néng, 可以 kěyǐ, 会 huì; don't need/don't have to 不用 bù yòng (немає необхідності).

АНОТАЦІЯ

本研究以《创造营 2021》节目为背景，致力于比较中英文情态动词的功能特征。在工作过程中，概述了情态一词及其类型，考察了普通语言学中情态动词的范畴，比较了汉英情态动词的功能特征，并识别了情态动词的对应词。将句子从中文翻译成英文，反之亦然。

情态是一个有着丰富历史的广泛概念。它是言语的组成部分，是人际交流和表达思想和情感所必需的。情态分为两大类：客观（主要）和主观（次要），其中第一类是陈述的必要组成部分，第二类是可选的。客观情态在言语与现实或想象的现实之间建立联系，反映说话者愿望的程度或说话者执行动作的能力的程度。另一方面，主观情态通过说话者的感受和对特定情况的个人态度的棱镜反映了现实。世界语言的多样性及其特性产生了丰富的表达方式，这些方式可以在语言系统的不同层面上实现：语音、词汇、语法或词汇语法。

情态动词是一类特殊的动词，不表达动作本身，只表达对动作的态度。情态动词作为助动词，放在句子中主动词之前，形成复合动词谓语。情态动词往往是一词多义的，这意味着它们可以有多种含义或在不同的上下文中表达不同的含义，这使得解释文本和理解一般语音变得困难。乍一看，英语和汉语的情态动词看起来很相似，因此从一种语言翻译成另一种语言应该不会造成困难。但仔细分析就会发现，它们之间存在显著差异。在汉语中，并非所有情态动词都是助动词，而在英语中，这两个类别是一致的。一些英语情态动词可能有英语中不存在的中文对等词。由于含义不完全对应，两种语言的使用者在用外语交流时常常面临选择合适的情态动词的困难。

关键词：情态，情态动词，比较特征，汉语，英语。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бекетова А. Д. (2014). Функціонування модальних дієслів в англомовних художніх текстах. *Молоді фахівці–майбутнє науки: Збірник*, 25-32.
2. Войналович Л. П. (2013). Модальність як багатоаспектна лінгвістична категорія. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія : Філологічні науки*, 3, 28-32.
3. Гайда І. І. (2020). *Особливості перекладу модальних дієслів*. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали IV Всеукраїнського науково-практичного симпозиуму. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила.
4. Гончарук О.В., Дикан О.В. (2022). Функціональні типи модальності: їх диференціація та реалізація в комунікативно-прагматичній організації висловлень. *Закарпатські філологічні студії*, 21 (1), 26-32.
5. Гришина О. Д., Статкевич Л. П. (2020). Способи вираження модальності в англійській та українській мовах. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Сер. Філологія. Соціальні комунікації*, 4, 40–46.
6. Доценко О. Л. (2006). Семантико-прагматичний синтаксис: особливості вираження модальності: Монографія. К.: Міленіум.
7. Зенякін О. С., Козлов Є. Д. (2022). Екологія перекладу англійських модальних дієслів. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: 76 *Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*, 2, 72-76.
8. Карамишева І. Д. (2017). Функціональні особливості вживання модальних дієслів в англомовних юридичних текстах: параметри частоти та сполучуваності. *Людина. Комп'ютер. Комунікація: збірник наукових праць*, 18–21.
9. Карпека Д. О. (2023). *Практичний курс китайської мови мови : підруч. для студ. вищ. навч. заклад*. Вінниця : Нова Книга.
10. Любимова Ю. С. (2015). Засоби і способи вираження категорії модальності в сучасній китайській мові. *Одеський лінгвістичний вісник*, 5 (1), 87-90.

11. Малихін О. В., Андрєєнкова В. О. (2018). Концептуальні підходи до визначення поняття модальності у лінгвістиці. *Молодий вчений*, 10 (1), 201-203.
12. Пилипюк Л. А, Коваленко В. Г. (2021). Модальні дієслова як засоби вираження оцінки в текстах газетних повідомлень. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*, 3, 226-231.
13. Підлубна О. М. (2019). Функціональні особливості вживання модальних дієслів в англomовному авіаційному радіотелефонному дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 40, 61-64.
14. Помазан О. С., Ковтун О. В. (2016). Засоби вираження модальності в сучасній англійській мові. *Вісник СНТ*, 8, 38-142.
15. Ралдугіна К. О. (2008). Модальність як логіко-філософська та лінгвістична категорія. *Вісник Запорізького національного університету*, 1, 156-161.
16. Рижкова С. В. (2017). *Специфіка функціональності та перекладу модальних дієслів в англійській мові*. Перспективні напрямки сучасної науки та освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного університету, учителів та учнів загальноосвітніх закладів. Слов'янськ: Видавництво Б. І. Маторіна.
17. Різванли Н. С. (2022). Засоби вираження модальності в англomовному науковому дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 56, 127-130.
18. Сологуб К. О. (2023). Категорія модальності та засоби її вираження в англійській та українській мовах на матеріалі роману Дж. Роулінг «Гаррі Поттер і філософський камінь». Відновлено з <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/651>
19. Степаненко М. І., Педченко С. О. (2019). Семантика і функціонування модальних часток у сучасній українській літературній мові: Монографія. Полтава: ПП «Астрая».
20. Ткаченко К. І. (2013). *Модальні дієслова як гарант комунікативно успішної політичної промови*. Перекладацькі інновації : матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. Суми: СумДУ.

21. Удовіченко О. (2022). *Проблемні питання при перекладі англійських модальних дієслів українською мовою*. Сучасні питання філології: теоретична та прикладна лінгвістика : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. Полтава : ПШП.
22. Усенко, Ю. О. (2020). Модальність як функціонально-семантична категорія. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*, 2, 67-69.
23. Biber D., Johansson S., Leech G., Conrad S., Finegan E. (2002). *Longman student grammar of spoken and written English*. Harlow, Essex, England : Longman.
24. Charles N. Li, Sandra N. Thompson S. N. (1989). *Mandarin Chinese. A Functional References Grammar*. Berkeley & Los Angeles : U. of California Press.
25. Lepadat C. (2017). The modal particle ma 嘛: theoretical frames, analysis and interpretive perspectives. *Working Papers in Linguistics and Oriental Studies*, 3, 243-270.
26. Murphy R. (2019). *English Grammar in Use. Fifth Edition. Intermediate with answers*. Cambridge, United Kingdom: University Printing House.
27. Wang H. Y. (2016). The Acquisition of Mandarin Modal Verbs by English Speakers. *Theory and Practice in Language Studies*, 8 (6), 1637-1643.
28. Wang S., Liu R., Huang C. R. (2022). Social changes through the lens of language: A big data study of Chinese modal verbs. *PLOS ONE*, 17 (1). Відновлено з <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0260210>
29. Yang, S. (2021). A Systemic Functional Study of the System of Modality in Chinese. *Sage Open*, 11 (3). Відновлено з <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/21582440211040075>
30. Zhang H. Y. (2015). Comparative Analysis of Modal Auxiliary Verbs in English and in Chinese. *Sino-US English Teaching*, 12 (2), 128-136.